

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

<p>Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.</p> <p>Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt</p>	<p>Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.</p> <p>Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST</p> <p>VI., Érsek-utca 2. szám.</p>
---	--	---

TARTALOM: A kath. tanítók orsz. értekezletének programja. — Hulló gondolatok. Egy a táborból. — A nevelésről. Hidi. — A tanítói nyugdíj-törvény reformja. — T á r c z a: Papucs-kormány. Czeizel György. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Szerkesztői telefon. — Hirdetések.

A katholikus tanítók országos értekezletének PROGRAMMJA.

Augusztus 18. Kedd.

Dél előtt 1/2 9 órákor. *Veni Sancte* az egyetemi templomban.

9 órákor. **I. Értekezlet.** a budapesti kath. kör dísztermében. Tárgyai:

Megnyitó beszéd.

Jelentés az elők. bizottság 1890/91. évi működéséről.

A kath. tanítók nagygyűlésének kérdése. (Az elők. biz. határozati javaslatának tárgyalása.)

Délután 3 órákor. **II. Értekezlet.**

A kath. tanítók jövő nagygyűlésének tárgyai:

1. Az 1868. évi népiskolai törvény. Előadó: *Endrődy Gyula.*

2. A kath. tanítóképzés reformja. Előadó: *Schultz Imre.*

3. A kath. népiskolák tantervének revíziója. Előadó: *Bertalan Vincze.*

Augusztus 19. Szerda.

Dél előtt 9 órákor. **III. Értekezlet.**

A kath. tanítók jövő nagygyűlésének tárgyai:

4. A kath. tanítók anyagi helyzete. Előadó: *Ember Károly.*

5. Az orsz. központi kath. tanítói iroda. Előadó: *Gyürky Ödön.*

A kath. tanítók országos árva- és menedákháza:

1. Pénztári jelentés.

2. *Győrffy Lajos* előadása.

Ezzel a tárgysorozattal kapcsolatban még egyszer felkérjük t. olvasóinkat és kath. elvbarátainkat, hogy ezen az orsz. értekezleten, mely a kath. tanítók nagygyűlésének ügyében fontos határozatokat lesz hivatva hozni, mennél nagyobb számmal megjelenni siessenek. A szt. István napi ünnep nem akadályozhat senkit, mert az értekezlet 19-én szerdán déliben végződven, elegendő idő leendő a visszautazásra.

Hulló gondolatok.

— A központi iroda érdekében. —

Csendes éj borult a földre, alszik minden; de az alvás csak látszólagos a csend leple alatt. A természet növényzete a leszállt harmat gyöngyeiben fürdik, s hogy az éltető harmatáradatban legyen ami az élet folytonos ébrenlétét tanúsítsa: ott a hegy tövében elterülő bokrok ágain csattog elbájolóan az éj zenésze. Akáresak elhaló fájdalomnak hátrahagyott kesergő ölén viditana fel piczi szívét a közelgő örömré, midőn majd a felkelő nap sugarai a harmateseppeket mind megannyi tündöklő kristálygyöngyökké varázsolják.

Dalolj, dalolj kedves madaram! úgy együtt érkei veled. Úgy-úgy! huzd azt a kedves hangodat minden ütemben egy-egy félhanggal feljebb, hogy elérve hangfokod határát, ez öröm fölötti mámorodban esieseregd el hulló gondolatim örömszelte reményeit. Dalolj kedves madaram! míg te dalolsz, felelelem szeméimet az ég csillagtáborára, hogy veled együtt dagadó keblem szent érzelmével felkiálthassak: mily szép az ég megszámlálhatlan csillagjaival s mily felséges az örök törvény, melyet Isten a központi vonzás végtelenül bölcs alaptörvényére építve, mintegy irányt adott az emberi elme szakadatlan központi tevékenységének.

Mily szép, mily nagy lehetsz te Istenem! Ki így s ilyent tudtál teremteni!

Végtelenül nagy bölcseségednek titkait nem kutatom. Kevés, nagyon kevés az ember elméje erre. Nem, ezt nem teszem, mert tudom: Te úgy tudsz mindent elrendelni, miként jobban már másképp nem lehet. Kezedben van műved s az hirdeti

dicsőségteljes felségedet. Erőt adál milliárd teremtményeidnek, azok összeségének mint egyedeinek, melyek mind téged dicsérnek és magasztalnak. Téged öveznek, Te vagy a központ. Te körülöttered forog minden hódolva szüntelen... Oh! mily végtelen hasonlat van a világtestek s azok parányainak központi forgása és az emberi elme központi törekvése között. Látszólag a központi tevékenység ugyan egy, de ha mélyebben fürkészünk, azt nem találjuk egynek, mert az egyik tényezője az anyag, a másiké a lélek; míg az első befejezett nagy mű, az utóbbi szabad akaratra hagyott elvitázhatlan tulajdon, mely az embert az előbbi fölé, mint a teremtés koronáját emeli.

De ne vágyakozzunk fel, itt lenn körünkben is feljeljük: a központi vonzást, a központi erőt.

Ime a család, a község s így feljebb a nemzetek központi vonzása az ideát testesítő családfő körül: mind-mind fényesen igazolják a központ felé törekvő varázserőt. Ime a róm. kath. egyház, minek köszöni a benne rejlő és szervezeti intézményének a világ végezetéig tartó erejét, mint isteni alapítója Krisztus ama szavainak: »És én mondom neked, hogy te Péter vagy; s e sziklára építem anyaszentegyházamat s a pokol kapui nem fognak erőt venni...« Kell-e ennél több bizonyíték?

Az erők csoportosulásának végcélja a központi folytonos tevékenység, mi természetesebb tehát, mint az, hogy ennek szétforgácsolása határozottan ellenirány, mely visszaható erővel bír. Igaz ugyan, a diadal mindig az első eseté, de ha a végcelt szent ügy, akkor fájdalom az utóbbi ellenereje sok időhalasztást, jobban mondvá pazarlást idéz elő.

S most kérдем, van-e kath. tanító, ki kétségbe

TÁRCZA.

A papucs-kormány.

— Régi história! — mondaná tán-egyik-másik: — régi bizony és gyakori! — vélném magam is.

Szegény Ádám apánkra is ráfogták, hogy hasonló kormánynak esett áldozatul, pedig akkoron a papucsnak még hirtel-hamva sem volt. No, de annál több van mostanában.

A kis leány alig, hogy hímezni, kötni, varrni megtanult: új évre, névnapra papucsot hímez az apának; ezt kapja a vőlegény jegyesétől; nyilván figyelemztetés akar lenni a mézes hetek után következő napokra. S ha talán inget varrni, nadrágot, viganót foltozni, levest habarni nem is, de papucsot hímezni minden »iskolázott« leány tud. Bemegyek a leányiskolába, megnézem a kézimunkák kiállítását s Uram fia! — mit látok? Majd minden második leány papucsot hímezett és állított ki. Nem szörnyűség ez? Mintha csak vérükbe volna már a papucs-kormányra való hajlandóság. Ez azonban hagyján még. Szeretünk papucsban kényelmeskedni, tehát hadd tanulják ezt is a lányok, legalább kevesebbe kerül, amúgy is kiegészítője a hálóköntös és sapkának.

Nem is erről akarok beszélni, nekem csak a papucs-kormány neveléséről volna egy-két szavam.

Azonban senki ne higgye, mintha a papucsos elkeseredése szólna belőlem. Hál' Istennek megelégszem a magam valóságos Isten teremtette bordáimmal s nincs szükségem még külön oldalbordára; — nem is leszen soha. Másokról veszek tehát mértéket, de csak úgy képzeletben. Igaz, hogy ez van akkora merénylet, mintha születési évét kutatók valamely évtizedek óta férjhez menni készülő kisasszonynak, vagy testi ornamentikája valamely tárgyának természetes voltában kételkednének, de hát biztos vagyok benne, miképpen olvasóink között nincsen egy is, aki rám foghatná, hogy róla szól az ének. S utóvégre ha volna is, bizonyára jól esnék szegénynek, ha legalább úgy olvasás közben mondhatná, de csak halkán és az újság papírjával takargatva képét: igaz bizony! — úgy van! — hja, könnyű neked!

Az ilyenek amúgy is nagyon háladatosak azok iránt, kik bajukat megérteni képesek; s halájuk fokozódik még, amint bármily csekélyre mértékben is segélyükre vagyunk. De, hogy csak a pusztá állításnál ne maradjak, halljad im! példában.

Volt egyszer igen durezás, makranczos tanítványom, kivel sehogy sem tudtam boldogulni. Tehetsége volt, de daczból nem felelt, még ha

vonná állításomat, midőn utalok a nemrég történetekre? Nincs, nem is lehet, mert ha lenne, annak szívet nem az igazi kath. tanítói tudat, hanem a rideg önzés vezérli, kitéve kartársainak számbelileg is imponáló karát ellenségei kárörömének.

Magyarország kath. tanító kara vezérelemei az orsz. értekezlet megtartására az erők csoportosulását tették feladatukká, mint hivatásuk legmagasztosabbikát. E feltételükkel igazolták soha meg nem szűnő morális erejét. S hogy moralitásának nyíltan is állandóságot nyújtanak, szilárd alapra fektetett hat tárgyat vesznek fel megvitatandó tételekül, melyek közül egyetlen egy sincs, mely ne volna elodázhatlanul idő- és szükségszerű olyannyira, hogy azok tanulmányozása bámulatba ejt bennünket s önkénytelenül reánk zúditja a vádak egész sorát, miszerint alkotmányos életünk egy negyedszázados lefolyása alatt tanügyünk felvirágzására vagy éppen semmit vagy csak keveset tettünk. S csak esodálatomnak adok kifejezést azon urakkal szemben, kik azt kellőleg nem tanulmányozva, a legnagyobb ellentállást fejtettek ki ügyünk keresztülvitelét illetőleg.

Tekintsünk szét Kárpátoktól-Adriáig, mindenütt és mindenhol tanügyünk extensív és intenzív irányában semmi számbavehető haladást nem találunk, mely önmagunkból vette volna eredetét. A mivel bírunk, az mind kölesönzött, s ha jó is, de nem bír ama zománczczal, mely a kath. jeleget oly élesen kidomborítja. Hátha még egy-egy életünkről szólanék, hol megnyitó és bezáró beszédeken kívül egyebet sem hallunk. Elmegyünk gyűlésre, de nem az alapszabályok intenciója szerint, hogy önképzésünkről számot adjunk,

szégyenérzetét is hivatam segélyül; az engedelmességhez meg pláne nem akart érteni. Kezdetben mézes madzaggal, azaz, hogy szavakkal édesgettem, majd komolyabban vettem elő, végtére már a büntetéshez kellett folyamodnom. Szó, ami szó, de bizony penitenciának adhatta volna bármely pap az e gyerekekkel való bajlódást; a türelem valóságos próbaiskoláját végzém mellette. Nem használt semmit.

— Ugyan mi a patvar lehet itt a dologban? kérdém magamtól.

Utolsó remediumnak hagytam a bezárást és szüleinek figyelmeztetését. Ez azután használt kicsikét, legalább úgy látszott, hogy használ; és mivel a latin is olyanképen mondja, hogy »repetitio est mater studiorum«: ennek következtében magam is megrepetáltattam vele a »papiros csuszát« nem egy ízben.

Eddig rendjén lett volna minden, de itt következik azután a második felvonás. Belép hozzá a valami úri ember s a most említett garabonciás diák atyjaként mutatja be magát, fölébe még köszönetet mondván az »érdeklődésért«, melylyel gyermeke iránt viseltetem. Kiki elképzelheti, milyen váltakozó érzelmek befolyása alá kerültem ilyenek hallatára, mert hiszen e köszönetnyilvánítás kétértelmű is lehetett, sőt akár egyenest ironiának is

hanem egy-két csekély horderejű személyi érdeket ápoló vitát fejlesszünk, melyet azután követ... úgy is tudjuk jól, minek mondjam tovább! Tisztelet a kivételeknek, de szó ami szó, bizony szomorító ez a mi egész egyleti tevékenységünk. S hol itt a hiba? arra könnyű felelni: nincs központ, honnan minden irányíthatnék, s hova viszont az összes egyletek szálai koncentrálódnának. Nagy baj az uraim! s e nagy bajnak megszüntetése végett vettett fel az a gyönyörű eszme, mely e címét viseli: »Az országos kath. tanítói központi iroda létesítésének ügye.«

A kath. tanügy kül- és belsejervezeti élete és munkásságára nézve oly idea ez, melynek megtestesítésére mi tanítók egytől-egyig szívvel-lélekkel vállvetve kötelezve vagyunk, ha azt akarjuk, hogy a kath. tanítói kar, imponáló számerejével arányban, szellemileg is domináljon az egész hazai kar felett. Mégegyszer mondom: ha csak egy kicsit is gondolkozunk tanügyi életünk belső és külső mozzanatairól, bizony szégyenülve kell meghátrálnunk a tuloldalon működő tanítók elért vívmányai előtt.

Mit is mond dr. Gyürky Ödön úr?

»Az összetartás, a szövetkezés biztosítására a kath. tanítógyűlésnek létre kell hozni egy orsz. kath. tanítói központi irodát, egy állandó központot, honnét az egyes szálak az egész országba kiindulnak, mely közege leend, miként az emberi szív közege a vérkeringésnek, az összes kath. tanítók életének, egyesülésének és érdekeinek.« Kérdem én, van-e csak egy tanító is, ki be nem látná ezek után a felállítandó nagy intézménynek mélyreható fontosságát a kath. tanügy előmenetelét és felvirágoztatását illetőleg? Nem hiszem!

vehettem volna; beszédközben azonban mégis csak kiderült, hogy az apa részéről egész komolyan volt gondolva. Ennél több is kitudódott, az t. i. hogy e jámbor emberke igen békés tulajdonokkal áldatván meg a természet ura részéről, úrnak czimeztetik ugyan másutt, de nem úr a házi tűzhelynél s legkevésbé a gyermekszobában; helyette neje kezeli a kormány rúdját. Ó nagysága pedig oly módon szereti a gyermekeit, mint bizonyos »négykezü« állat, mely utánzó képességéről híres s amelylyel holmi modern természettudósok ősapai, meg komasági viszonyban szeretnének lenni. Ó nem tűri, hogy drágalatos szép magzatját bárki részéről büntetés érje, mert szerinte nincsen azon semmi kivetni való s ami »kis« hibát elkövet, az mind csak okosságának kifolyása. Az apának meg épséggel megpirongatni nem szabad a vétkes gyermeket, mert ha véletlenül megpróbálná, menten heted-hét országra szóló patália keletkeznék belőle. Az idegen gyermekek ugyan nem törődnek e nagyhatalommal s nem egyszer jól eldönggették már a pajkos gyereket, de ez nem igen bánta, mert édes anyja csók és süteménnyel gyógyíttatta a bőrén ejtett »folytonossági hiányokat.« Az instruktorok — mert ilyeneket is fogadott esemetéje mellé — havonkint váltakoztak, akárcsak a szolgálói; egyik sem tudta tovább el-

Ha valamikor a múzsa az angyal szárnyain szállt le a költőhöz, hogy ihletet adjon csókjával dalának: tán soha sem tevé azt oly édesded mámorával, mint midőn ajkával csak úgy érinti a költő homlokát, mintha mondaná: »Az összetartást hirdetem én; gondolatid ama idea köré csoportosulnak, mely a munka árnya alatt engem is betölt a nyugalom és békeség édenével, hogy erőt merítve belőle, a folytonos tevékenység szárnyaival lebegjek azon testület felett, mely a »kath. tanító« szép nevét viseli.«

»Központot! honnét az akarat ereje, a szeretet fénye és világa sugárzik felénk;« központot! mely a kath. tanítók lelki világát ép úgy csoportosítsa, mint a központi vonzás törvénye szerint csoportosul a felettünk lebegő ég csillagtáborába.

Ha a magyar kath. tanítókar ama ideájának megtestesítésére nem akadnak maecenásai, így rajtunk a sor filléreinkből áldozni, s ha azt nem tesszük — szavainkért ítéljen el bárki — szegénységi bizonyítványt állítunk ki magunkról, kik egyébre sem vagyunk képesek, mint a közügy iránt a rut tedés sarán tétlenül bámulni a jobbak egyedül általunk szárnyaszegezett nemes törekvéseit. De nem vagyunk mi ilyenek s ha volnának is köztünk, azok nem érdemlik meg élethivatásuk jelzőjét: a tanítói nevet.

Nem, az nem lehet igaz kath. érzelmű tanító, tanügyi férfiú, ki a felállítandó intézmény mélyreható, jó, szép és nemes következményeit tagadná: sőt mi több, belőle kell felépíteni lehető legközelebbi időben az őrtornyot, melynek ablakából hadd lengjen mielőbb az Isten, haza, tanügy gyönyörű trikolorja: »a katolikus néptanítók lapja.« Lobogó, mely minden kath. tanító asztalán családtag leend,

viselni a beczézt gyerekek dacossággal párosult vásótságát, meg a mama paedagogiai beavatkozásait. A gyermeknek természetesen jókora szarvai nőttek s lett belőle minden rosszra képességgel bíró zsarnok, apja, instruktorai, a házi személyzet, s társainak valóságos kinzója.

Igy azután már magam is érteni kezdém tanítványom dacosságát s rossz hajlandóságait: velem szemben is aligha nem az anyai oltalomban bizott. Ezúttal azonban számítása csütörtököt mondott s miután hamiskás eszével végig ment a büntetések összeadásán, meg az ebédek levonásán: annyit mégis kiokoskodott e műveletekből, hogy itt hiába apellál a mamához s okosabb lesz engedni.

A mama persze, hogy áldást nem igen sokat kívánt számomra az égtől, annál háládatosabb volt azonban az apa. Hogy is ne! mikor már ő is büntetheti gyerekét legalább annyiban, hogy négyszem közt tudtomra adja, ha rossz fát tett a tűzre s felkér: fizetném ki ezt a gyereknek, hogy le ne tagadhassa.

Oh ti szegény papucskormány alatt nevelkedő gyermekek! Mi lesz belőletek? Vénységükre majd ti fogjátok szomorítani és büntetni szüleiteket, amiért hogy ők meg nem büntettek titeket.

Czeizel György.

lobogó, mely megismertet az igazi kath. tanügyet virágozni hivatott ereivel-eszményeivel, lobogó, mely alatt hivatottabbjaink az álbölcseleteket a keresztény bölcselet tételeivel fogják porrá zuzni, lobogó, melynek oltalma alatt segítséget fogunk kapni ügyes-bajos dolgainkban s melyre, ha reátekintünk erőt merítünk lankadó ereinkbe.

Üdvözlégy nemes eszme! Most még fennt szárnyadat csattogtatva ébreszted az ábrándozót, de ugy-e leszálisz hozzánk, hogy az ábrándot a való váltsa fel általad?

Néz végig pályatársam hulló gondolataimon ugy-e együtt érzesz velem?

Leszállnak gondolataim az érzelem kelyhébe, felemelem esdő szememeimet s a csillagok ragyogásában elmerülve merengem s önkénytelenül száll belőlem a sóhaj: Megértettél-e hazám kath. tanítói kara s lesz e idő, midőn műved összeségében úgy, mint egyedében ragyogni fog, mint az ég milliárdjai ragyognak központi forgásuk alatt.

Ugy-ugy dalolj kedves madaram minden felüttemben feljebb, hogy elérve hangfokod határát ne csak te, hanem én is érezzem örömeidet a fölötti mámorodban, ha pedig vesztett örömöd felett a bánat csal ki zokogó hangokat, ugy marjad, zúzzad szét a szívet, mely csak ott tud élni, hol a szerencsétlenség még nem ütötte fel átkozott tanóját.

Egy a táborból.

A nevelésről.

Mi a nevelés? A nevelés a paedagogusok közös állítása szerint »nagy koraúknak kis koraúkra való tervszerű hatása«.

A nevelés e szerint, mint hatás, bizonyos működés. E hatásnál, e működésnél két személy szerepel. Az egyik, a ki a másikra hat: a másik, a ki a hatás alatt áll. Amazt nevelőnek, emezt növendéknek nevezzük.

A nevelés nem egyoldalú működés, nem egyedül a nevelőnek működése. A neveléshez a növendéknek a közreműködése is kívántatik. A növendék közreműködése nélkül a nevelő összes fáradsága hatástalan, eredménytelen marad.

A nevelőnek tehát, ha a növendékre eredményesen akar hatni, számolnia kell azzal, hogy növendéke nem holt anyag, a melyet kénye kedve szerint átalakíthat; számolnia kell azzal, hogy nem oktalan állat, a melynek nevelésénél csak a test jó számításba; számolnia kell azzal, hogy növendéke értelmes és szabad akaratú lény; következőleg, hogy ha eredményre akar jutni, hatnia kell a növendéknek nemcsak testére, de értelmére és akaratára is.

A nevelés, mondják »tervszerű hatás.« Tervszerű, azaz nem szeszélyes, hanem olyan, a mely bizonyos, előre meghatározott tervrajz szerint rendben történik.

Hogy a nevelés tervszerű legyen, meg kell előbb határozni a célt, az eredményt, a melyet a nevelésnek el kell érnie; meg kell határozni az eszközöket is, a melyekkel a cél elérhető.

Mivel a nevelés tervszerű »hatás«, természetes ennek következtében, hogy a terv elkészítése egy-maga nem elegendő, hanem hogy azt a tervet végre is kell hajtani; vagyis, hogy nem elég csak megszabni a növendékre való hatás módját, hanem a szerint hatni is kell a növendékre, még pedig nem egyszer-kétszer, hanem folytonosan, következetesen.

A gyermek olyan, mint a növényke. Rendes gondozást kíván. Ha a kertész a növényeket csak néha-néha öntözgeti, a mikor épp eszébe jut, a mikor kedve van hozzá; vagy egyszer erősebben, máskor gyöngébben öntözi meg; egyszer megvédi a hideg, a vihar, a perzselő nap sugarai ellen, máskor nem, akkor bizony az a növényke vagy fel sem nő, vagy ha felnő, nem válik a kertész örömére, sem pedig a kert díszére. A növendék is, ha nem részesül rendszeres, tervszerű nevelésben, nem válik az emberiség díszére, csak korcs marad az.

A nevelésnek tehát, hogy az valóban nevelés legyen, tervszerűnek kell lennie. Ámde a tervszerűségnek feltétele, kívánalma, postulatuma, a célnak és a célra vezető eszközöknek ismerése. E nélkül tervszerűségről, ennek következtében nevelésről szó nem lehet. A ki azt se tudja, mily célt kell elérnie, vagyis hogy mit kell akarnia, mire kell törekednie, attól ugyan ne várja senki, hogy az tervszerűleg hasson a gyermekekre, hogy az a szóvalódi értelmében neveljen.

De nem elég csak a célt ismerni. Ismerni kell a nevelés eszközeit is, tudni kell a módot is, mikép lehessen azt a kitűzött célt elérni. Ez eszközök ismerete nélkül a nevelő nem tudhatja, mikép bánjék növendékével.

Törekedhetik a célra, de csak kísérletre, tapogatózva. Banni is fog valamikép növendékével, de ma így, holnap máskép. Bánásmódjában következetlen lesz; amit ma ültet, azt holnap kitépi, amit ma roszal, azt holnap fel se veszi, amit ma elnéz, szóvá sem tesz, azért holnap keményen büntet. E következetlenség, e kísérletezés közben múlik az idő. A nevelésnek pedig semmi látszatja, semmi eredménye. Ismerni a célt, ismerni a nevelés eszközeit; törekedni a célra, használni a célhoz vezető eszközöket; ez teszi a kiskorura való hatást tervszerűvé, ez teszi a tervszerű hatást neveléssé.

Lássuk tehát mi a nevelés célja, mik a nevelés eszközei?

A nevelés célja. A paedagogusok arra nézve csak megegyeznek, hogy a nevelés, nagykoruaknak kiskorukra való hatása; de, hogy e hatásnak mi legyen majd az eredménye, mi legyen a célja, erre nézve a vélemények különbözők.

Az egyik szerint a nevelés eredménye, hogy a növendék lelki állapota egyelőre meghatározott alakot vesz föl.

A másik szerint a nevelés célja az, hogy »a növendék testi lelki tehetségei célirányosan fejlesz-
tetnek«

A harmadik szerint a nevelés arra törekedjék, hogy »a növendék tehetségeinek összhangzatos kifejtése által rendeltetési célját önállóan elérni képes legyen«

A negyedik szerint a nevelés eredménye az legyen, »hogy a kiskoru (növendék) keresztény tökélyesedését önállóan eszközölhesse«.

Az kétségét nem szenved, hogy a nevelésnek van, aminthogy kell is, hogy legyen, bizonyos célja.

A nevelés ugyanis a növendéken változtat; rajta, benne, belőle valamit előállít. »Aki pedig valamit előállít, azt bizonyos célból állítja elő« (Aristoteles Nikom. Ethika) Amit tehát a nevelés előállít, annak is bizonyos céllal kell bírnia.

Természetes, hogy a nevelés célja csak olyan lehet, amely elérhető, vagyis, a nevelés csak olyanra törekedhetik, amit tényleg el is érhet. Elérhető a cél, ha a nevelés olyanná igyekszik tenni a növendéket, amilyenné ez tényleg lehet, amilyenné ez a nevelés által válhatik.

A nevelés céljának tehát olyannak kell lennie, a milyent a nevelés eredménye majd fődöz, vagy legalább fődözhet, a milyennek a nevelés eredménye megfelelhet.

A kérdés most az, milyenné válhatik a növendék a nevelés folytán; más szóval, miképen változtathatja meg a nevelés a növendékeket?

A nevelés nem a természet munkája, hanem emberi mű és azért a nevelés csak olyan változást idézhet elő a növendéken, a mely változás nem a természettől, hanem az embertől függ, viszont pedig oly változást nem idézhet elő, a mely a természettől, hanem pedig az embertől függ.

Megfigyelve a növendéket, illetőleg az embert, azt vesszük észre, hogy a test szervezetét meg nem változtathatjuk a süketet hallóvá, a vakot látóvá stb. nem tehetjük; a test magasságát, súlyát stb. meg nem határozhatjuk. Ez nem függ tőlünk. A beteg egészségessé válhatik ugyan, de nem a nevelés, hanem orvoslás által.

Hasonlóképpen vagyunk az ember szellemi erejével. Ezen ugyan módosíthat valamit a nevelés, de lényeges gyökeres változást itt sem idézhet elő. A hűjét lángésszé nem teheti. Gyors felfogást, hű emlékezetet, értelmet . . . nem adhat. Szellemi erőink, ugynevezett lelki tehetségeink nem a nevelésből erednek.

Hidi.

(Folyt. köv.)

A tanítói nyugdíj-törvény reformja.

(Vége.)

Ezen hozzájárulási díj első sorban a szülőktől szedendő be, másodsorban az iskolafe tartóktól, szabadságukban állván ezeknek a díjak fedezésére a szülők beigazolt vagyontalansága, vagy általános hadmentesség esetén az 1868. t.-cz. 4. §-a értelmében fizetendő — noha mulasztási bírságokból befolyt — pénzüsszeget is igénybe venni.

10. §. Egész 40 évi szolgálata tartama alatt köteles mindenki a nyugdíj és gyámalap javára a jelen törvény értelmében részére biztosított nyugdíjösszeg két százalékát fizetni.

11. §. Az 1875. 32. t.-cz. 28. és 29. §-aiban foglalt és a jelen törvény által változást nem szen-

vedett, valamint a jelen törvény 9. és 10. §-ában felsorolt díjakat az iskola fenntartók, illetve az állami iskoláknál a gondnok, a felekezeti és községi iskoláknál az 1876. 28. t.-cz. 9. §. értelmében alakított iskolaszékek saját szavatosságuk mellett kötelesek minden polgári év első két havában a községi adó pénztárába beszolgáltatni, mivégből az iskolafenntartót terhelő évi díjakról az iskola szükségleteinek fedezéséről való gondoskodás alkalmával tartoznak egyidejűleg intézkedni, a tanítók közvetlen terhet képező járulékot azonban az illetőknek állomásaikkal egybekötött javadalmaikból tartoznak levonni.

Ha a fizetésre kötelezett vonakodása miatt ezen járulékok beszedése akadályba ütköznék, az iskolaszék megkeresésére a behajtást az illető községi előljáróság eszközli.

Mulasztás esetén a hátralék után az állami közadókra nézve megállapított százalék késedelmi kamat fizetendő s a mulasztást elkövetett fél, iskolaszék vagy községi előljáróság 5—50 forintig terjedő bírsággal sújtható a közigazgatási bizottság által a nyugdíjalap javára.

12. §. Az 1875. 32. t.-cz. 31. §-ban foglalt kedvezmény alapján az országos tanítói nyugdíjintézethez való hozzájárulás kötelezettsége alól felmentett iskola-fenntartók ezen kedvezményt a törvény hatályba lépteig külön nyugdíjintézetükbe felvett tanítók és tanítónőkre nézve jövőre is föltétlenül élvezik.

A jelen törvény hatályba lépte után azonban csak az esetben jogosítvák tanítókat, illetve tanítónőket saját nyugdíjintézetükbe új tagokul felvenni, ha a jelen törvény szentesítésétől számítandó fél év alatt írásbelileg kijelentik, hogy az érintett határidő után nyugdíjintézetükbe felveendő tanítók és tanítónők részére azok nagyobb megterhelése nélkül legalább is annyi és oly mérvű végellátást és egyéb előnyöket biztosítanak, mint a mennyit a jelen törvény megállapít.

13. §. A jelen törvény 1892. évi jan. hó 1-én lép életbe.

Ezen időpont eléréktől kezdve beálló nyugdíj és végellátási igények, valamint a kötelezettségek is a nyugdíjintézettel szemben az 1865. XXXII. t.-cz. rendelkezései értelmében bírálандók meg.

A jelen törvény életbe léptétől kezdve a befizetések, valamint az 1870. évtől számítandó szolgálati évek arányában a végellátások is jelen törvény szabványai értelmében eszkozlendők; az 1870. évet megelőző szolgálati évek arányában pedig azon kormányrendeletek, gyakorlat, egyházi vagy községi szabályzat, vagy magán szerződés értelmében, amelynek hatálya alatt az igények szerezettek.

A jelen törvény hatályba lépteig nyugdíjazottaknak járandóságait továbbra is az eddigi módon az tartozik fizetni, ki eddig fizette.

Az ezen törvény életbelépteig szerzett igények fenntartatnak és nyugdíjazás esetén figyelembe veendőek.

14. §. A jelen törvény életbe léptétől számítandó 10 év eltelte után az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámalap állapotát feltüntető újabb részletes matematikai mérleg készítendő.

15. §. A népoktatási nyilvános tanintézetek és nyilvános kisededővő intézetek tanítóinak és nevelőinek nyugdíjazásáról, valamint azok özvegyeinek és árváinak gyámolításáról szóló 1875. 32. t.-cz. 9. §-a, a 10. §. 2. pont 2. bekezdése, a 15., 16. §. 3. pont, 19., 20., 21., 22., 25. §-a, a 29. §. 1. és 2-dik pontja, a 30., 32., 38., 39., 41., 44., 45. §-ok hatályon kívül helyeztetnek.

E törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a pénzügyminiszter bizatnak meg.

Gr. Csáki Albin, s. k.
vallás- és közokt. miniszter.

Irodalom és művészet.

— **Egészségtan.** Csapodi István és Gerlóczy Zsigmond doktorok népiskolák számára írott »Egészségtan« a már az első kiadás megjelenése alkalmával általános elismerésben részesült úgy a sajtó mint a szakkörök részéről. Most megjelent második kiadása sok czélszerű javítást tartalmaz s így a könyv sikerét bizonyára nagy mértékben emelni fogja. Ára csinos kötésben 24 kr. Kiadja a Lampel-czég (Wodianer F. és Fiai.)

— **Temesvármegye földrajza.** Az új miniszteri tanterv tudvalevőleg akként kezdi meg a földtanítását a népiskolákban, hogy a tanuló szülőhelyéből, illetőleg megyéjéből kell kiindulni. Ez aztán szükségessé teszi, hogy a különböző vidékek számára különböző földrajzi tankönyvek is irassanak. E téren valóságos mintakézikönyv az a temesmegyei geografia, mely Dobján Lászlótól most jelent meg Wodianer F. és Fiai kiadásában. Átlapozva e valóban díszes és künönfen illusztrált könyvecskét, valóban az a vágy kel az emberben, hogy vajha Magyarország összes megyéi hasonló művel rendelkezhetnének. Reméljük, hogy a buzgó kiadó-czég a megkezdett uton tovább fog haladni, úgy, hogy idő multán a vágy teljesedésbe is mehet. A könyv ára 30 kr.

— **Földrajz.** A népiskolai tankönyvek száma ismét két igen becses munkával gyarapodott. Mártonffy Márton, Temesvármegye kir. tanfelügyelője és dr. Pechány Adolf, a temesvári áll. felsőbb leányiskola rendes tanára földrajzt irtak a IV., V. és VI. osztályok számára. E három osztály tananyaga akként van a két kötetbe elosztva, hogy az első a IV., a második az V. és VI. osztályét öleli fel. Mindakettőt egyszerű stílus, dícséretes óvakodás mindenemű túlterheléstől és végül szigorú ragaszkodás a miniszteri tantervhez teszik ajánlhatókká. Ára az I. résznek 24, a II. rész 36 kr. Lampel Róbert kiadásai.

— **»Ungarische Verfassungslehre.«** Régi panasza, hogy német nyelvű népiskoláinkban sok helyütt a magyar alkotmányról nagyon ferde fogalmakat oltanak az ifjúságba. E szempontból nagyon örvendenenek, ha dr. Csiky Kálmán egyet. tanár népiskolai alkotmánytanának imént megjelent német fordítása mennél hamarabb elterjedne. A könyvecskét, melynek érdemeit a szak-közönség

már régen elismerte, Molnár Viktor fordította németre, szabatos és könnyen érthető nyelven. Ára 24 kr. Lampel Róbert-nél jelent meg.

— **Thukydides.** A görög nyelv eltörlése folytán szükségessé vált tankönyvek sorában örömmel kell üdvözlőnünk azt a Thukydides fordítást, melyet most adott ki Hegedüs István, a budapesti egyetemen a classica philologia ny. r. tanára. Híven a miniszteri tantervhez, nem az egész Thukydides nyújtja, hanem csak »összefüggő részek«-et ad, még pedig gondos magyarításban, bő szerkezeti és nyelvezeti észrevételekkel és kimerítő tárgyi magyarázatokkal. A tanuló, ki eddig görög szövegben alig néhány fejezetet olvasott a peloponnesusi háború történetirójától, e jeles átültetésből kétségkívül sokkal bővebben és alaposabban fogja megismerni a görög szellem e remek termékét. E munka legjobban megczáfolja azok nézetét, a kik a görög nyelv tanulmányának eltörlését azonosnak hirdették a görög műveltség oktatásának mellőzésével. Ez utóbbi, sokkal lényegesebb föladatot a középiskola a Hegedüs-éhez hasonló tankönyvek alkalmazása által sokkal jobban fogja teljesíthetni, mint eddig. E magyar Thukydides különben megérdemli, hogy ne csak az iskolában olvassák; a legnagyobb görög történetíró e kiadása méltán helyet foglalhat minden magánkönyvtárban is. Kiadja Lampel Róbert udv. könyvkeres. Budapestén; ára 1 frt 50 kr.

— **Páter Hiláriusz.** Adomák pápák, bibornokok, érsekek, püspökök, plebánosokról. Összegyűjtötte Babik József tképzőint. tanár Egerben. Ára 1 frt 60 kr. Aki egy pár kellemes órát akar magának szerezni ezen keserűségteles világban, az siesen megrendelni e könyvet, nehogy mások kapják el előle.

— **Ságh József** ismert zeneirónk, a »Zenelap« szerk. által szerkesztett »Általános zeneészeti lexikon« (II. kiadás) első füzeté tetszetős formában megjelent. Az encyklopediai kézikönyvben feltalálhatók a zenetudomány legszükségesebb ismeretei; a hazai — nálunk polgáriósult — és külföldi zeneszerek, zeneszerzők, zeneirók, kitünőbb zenekedvelők, hangszerkészítők stb. rövidre szabott élet- vagy ismertető rajzai, továbbá a hangszeres ismertetése s a zenében gyakran előforduló idegen szavak magyarzata. A mű felette érdekes és hasznos olyanoknak, kik zenekedvelők és zeneszerek. Kapható minden könyv- és zeneműkereskedő útján. Ára 40 kr.

— Keresztény anyák **Arany-Ábécéje**, szt. Anna asszony életéből kiolvasva. Miskolczi búcsú-émlékül nyújtja a ker. híveknek Babik József, tk. tanár Egerben. Ára 10. kr. Vajha minden ker. anya elolvassná és aszerint élne!

— **Uj köntösben**, elegáns borítékban jelenik meg ezután a »Magyar Nők Lapja«, melynek Brankovics György jeles íróársunk a főszerkesztője. Az újítás következtében három oldallal bővült a lap szellemi része s így sokkal élénkebb és gazdagabb a tartalma, mint eddig volt, amiről a hozzánk beküldött 27. szám már is eléggé tanuskodik. Ebben a költemények, az elbeszélések, az egészségügyi, nevelésügyi és társadalmi cikkek igen kellemesen váltakoznak a háztartási cikkekkel, az orvosi tanácsadóval s egyéb hasznos tudnivalókkal. Nagyon csinos a »kis gazdasszony« illusztrációja is, mely az

első oldalon látható. Az elegáns borítéknak berendezése, a sok de szükséges aprósággal, szintén szakavatott kézre vall. Mindezeknél fogva őszintén ajánljuk a »Magyar Nők Lapját« művelt hölgyeink figyelmébe. A kitünően szerkesztett lap, melynek 6 frt az évi előfizetési ára, megérdemli a támogatást. Mutatványszámot a kiadóhivatal. (Budapest, Erzsébet-körút 36. sz.) bárkinek is szívesen küld, aki egy levelező-lapon fordul hozzá.

— **Uj zeneművek.** *Rózsavölgyi és Társa* cs. és kir. udv. zeneműkereskedésében Bpsten (Kristóftér) megjelentek: 1. *Az útszéli malom.* Idyll zongorára szerző *Rovácsok Pál.* Ára 60 kr. 2. *Három zenemű zongorára.* Horváth Atilla. No. 1. Op. 5. *Virágrege.* Ára 90 kr.

VEGYESEK.

☞ *Lapunk legközelebbi száma a j. hó 18. és 19-én tartandó orsz. kath. tanítói értekezlet miatt bizonytalan időben, az értekezlet megtartása után fog megjelenni.*

Haynald Lajos bibornok, kalocsai érsek († 1891. július 4.) adakozásai a tan- és nevelésügyre: a) Iskolák, intézetek építésére, fentartására 964,700 és pedig: a kalocsai árvaházban külön négy kalocsai árva eltartására 10,000, a szabadkai nőzárda- és leányiskolára 58,994, az ó-beesei, bácsi, bajai és zombori isk.-nének intézeteire több mint 200 ezer frtot, a zombori árvaházra 80,000, az ó-kanizsai nőiskolára 40,000, a foktői kisedővóra 20,000, a bogyiszlói iskolára 7,481, a kunbajai, ujjadék, jankovaczi, temerini és bácsalmási isk.-nének intézeteinek összesen 34 ezer forintot, az orsz. róm. kath. tanítói segélyegyletnek 2,000, a kalocsai férfitanító-képezdére 58,574, a kalocsai tanítónő-képezdének 8,097. (Ezen összegben csak azon kiadások foglaltatnak, melyek közvetlen az érsek uradalmi főpénztárból lettek kifizetve. Legalább 180 ezer frtra rúgnak azonban azon évi díjak, melyek ezen két intézet növendékeinek segélyezésére, továbbá tanszerekre s a kántorképző tanfolyamra Ó Emja által a Haynald-alapból kiutalványozva lőnek.) stb. stb. b) ösztöndíjak, tanulók jutalmazására és neveltetésére 75,168. (Ha ezen összeghez adjuk a tanítói, illetve tanítói pályára készülők segélyezésére fordított összeget, akkor 255 ezer frtnyi nagy összeg jön ki, melylyel Ó Emja száz és száz szegény ifjunak tette lehetővé, hogy magukat a hazának hasznos tagjaivá képezék ki.) Főösszeg 1.165,478 frt. A Haynald-alapnak idevonásával a tan- és nevelésügyre fordított összegek 2 millió frtra tehetők.

Szerkesztői telefon.

K. L. Csak azok számára gondoskodik a bizottság olcsóbb lakásról, kik a kitűzött határidőig jelentkeztek. Akiik jelentkezés nélkül jönnek fel, azoknak maguknak kell lakás után nézniök. Üdv. — **B. Gy.** A kiadóhivatal is pihent egy hónapig. Ez oka annak, hogy a kért régiebb számokat csak most küldte el. A meg nem küldöttekkel nem rendelkezünk. — **P. A.** Ugyanezt izenjük. Meleg üdvözlöt. — **X. Y.** Csak olyan művekről hozunk ismeretést, melyek hozzánk beküldetnek.

Van szerencsénk a n. é. közönség és nagyrabecsült vevőink becses tudomására hozni, hogy

BUTORCSARNOKUNKAT

mely nagyszerűség tekintetében a maga nemében páratlan s méltó látványosságot képez
BUDAPEST, IV., Hatvani-utca II., I. emelet (Neruda-féle üzlet melletti palotában)
megnyitottuk s annak egész napon át való megtekintése a n. é. közönség szabadságában áll.

Csarnokunk dús választékban tartalmaz teljes háló-, ebédlő- és dolgozó-szoba, valamint szalonberendezéseket, ó-német-, angol-, renaissance- és barock-stylben, nemkülönben minden egyes butordarabot a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, minden egyes versenyt föltűnő legelőcsőbb árak mellett, mert elvünk:

esekély haszon mellett nagy forgalmat elérni.

A n. é. közönséget kérve, hogy csarnokunkat minél számosabb látogatásával szerencsétlenni méltóztassék, maradunk hazafiai üdvözléssel

STEIER és HOFFMANN

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában (Budapesten, Andrásy-út 21. sz. a.)

megjelent és a nmlt. vallás- és közokt. miniszt. által általánosan engedélyezett tankönyvek.

	A miniszt. enged. száma		A miniszt. enged. száma
Magyar ABC és olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, ára kötve	16,163—1890	*Földrajz, irták Mártonffy és Pechány, a IV. oszt. sz. kötve 24 kr., az V—VI-ik osztály számára kötve	36 kr.
Fali olvasótábla hozzá (13 írott és 13 nyomtatott tábla) ára	3 ft.	Magyarország térképe, megyei beosztással Hatsek I-től	20 kr.
Magyar ABC és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, ára kötve	20 kr.	Magyarország egyes megyéinek térképe, Hatsek I-től egy-egy 15 v.	20 kr.
Magyar nemzeti olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, a II. oszt. számára kötve 30 kr., a III. oszt. számára kötve 36 kr., a IV. oszt. számára kötve 40 kr., az V—VI. oszt. számára kötve	62 kr.	Kis atlasz, Lange és dr. Cherventől, ára	40 kr.
Magyar nyelvtani kézikönyv, irta Belicza József, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 18 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 24 kr., III. r. a 4. oszt. sz. kötve 24 kr., IV. r. a 5—6. oszt. számára kötve	44 kr.	*Első oktatás a magyarok történetében, irta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko, kötve	30 kr.
Kis magyar nyelvtan, szerk. Erényi-Balassa kötve	30 kr.	*A Magyarok története, osztatlan népisk. számára Vargyas E.-től, kötve	20 kr.
Magyar Nyelvtan, osztatlan népisk. szám. Vargyas Endrétől, kötve	20 kr.	Magyar alkotmánytar, irta dr. Csiky Kálmán, kötve	24 kr.
Német ABC és olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép, I. rész kötve	32 kr.	*Rövid alkotmánytan, irta Mayer Miksa, ára 16 kr.	16 kr.
Német olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép, II. rész kötve 40 kr., III. rész 48 kr.		Természetráaj, irta Báthory Nándor, kötve	40 kr.
Lesebuch für Volksschulen, szerk. Hetzel S., I. rész kötve 20 kr., II. rész kötve 28 kr., III. rész kötve	33 kr.	*Első oktatás a természetráajban, irta Kuttner S., átdolg. Suppan és Kozocsa, kötve 40 kr.	40 kr.
Deutsche Sprachlehre, irta Lengraf M. I. r. kötve 36 kr., II. r. kötve	36 kr.	Természetráaj, irta Sudy K. János, kötve	40 kr.
Elementar Sprachbüchlein, irta Hetzel S. kötve	30 kr.	*Természetráaj, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve 20 kr.	20 kr.
Német nyelvtan, gyakorlati feladatokkal, kötve	40 kr.	Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy Lajostól, I. és II. füzet a fiúisk. szám., III. és IV. füzet a leányisk. számára, egy-egy füzet ára	20 kr.
Német nyelvgyakorló, irta Spitzer L., kötve	30 kr.	*Egészségtan, irták dr. Csapody és dr. Gerlóczy, kötve	24 kr.
Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 15 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 18 kr., III. rész a 4. oszt. számára kötve	20 kr.	Természettan, a kémia elemeivel, irta Heller Ág., kötve	40 kr.
Földrajz, irta dr. Brózik Károly, a IV. oszt. sz. kötve 20 kr., a V. oszt. sz. kötve 30 kr., a VI. oszt. sz. kötve 20 kr.		*Természettan, a vegytan elemeivel, irta Kuttner S., átdolg. Suppan, kötve 36 kr.	36 kr.
*Első okt. a földrajzban, irta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko köt. 30 kr.		Természettan, irta Vargyas Endre, kötve	24 kr.
*Földrajz, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve	20 kr.	Énektani példatár, szerk. Hortobágyi, Könyves és Szabó, I. füzet 10 kr., II. füzet 15 kr., III. füzet 18 kr., IV. füzet 20 kr., V. füzet	30 kr.
		Szépírási minták, Vajda Páltól, magyar írás 15 kr., magyar-német írás	20 kr.

A * gal megjelöltek német nyelven is, a † tel megjelöltek pedig tót nyelven is kaphatók.